

บทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครอง คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม

The roles of monks in Nakhon Pathom Buddhist council in promoting people to live together in society

พระมหาโชคทอง นนท์ศิริ (Phramaha Chokthong Nonsiri)*

นงนุช โรจนเลิศ (Nongnuch Rotjanalert)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม 2) ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มี อายุพรรษา ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์แตกต่างกัน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน สัมพันธภาพกับชุมชนแรงสนับสนุนจาก คณะสงฆ์ และบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างเป็นพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม จำนวน 298 รูป ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ (n) ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบ ค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way-ANOVA) และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน สัมพันธภาพกับชุมชน และความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน อยู่ในระดับมาก ส่วนแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ อยู่ในระดับปานกลาง
2. พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรม ประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ และระดับการศึกษาแผนกสามัญต่างกัน มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาต่างกัน มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนไม่แตกต่างกัน

* นักศึกษาปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
อีเมล: pan_nu@hotmail.com

Graduate student in Master of Arts Program in Community Psychology Department of Psychology and Guidance Graduate School, Silpakorn University Email: pan_nu@hotmail.com

** อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Instructors Faculty of Education, Program in Community Psychology Department of Psychology and Guidance Graduate School, Silpakorn University

3. ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน สัมพันธภาพกับชุมชน และแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: 1. บทบาท 2. พฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคม 3. ประชาชน 4. พระสงฆ์ 5. เขตการปกครองคณะสงฆ์ 6. จังหวัดนครปฐม

Abstract

The purposes of this research were to study 1) levels of roles in promoting people to live together in society, self-efficacy, awareness of roles in promoting people to live together in society, relationship with the community and support from Sangka community in Nakhon Pathom Buddhist council 2) to study and compare roles of monks in Nakhon Pathom Buddhist council in promoting people to live together in society classified by age of ordination, level of dhamma study, educational level, teaching experience and title of Sangka community 3) to study the relationships among self-efficacy, awareness of roles in promoting people to live together in society, relationship with the community and support from Sangka community in Nakhon Pathom Buddhist council. The samples of this study consisted of 298 monks with stratified random sampling in Sangka community, Nakhon Pathom Buddhist council. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test, One-Way-ANOVA and Pearson's Correlation Coefficient Analysis. The results of this study were:

1) The level of roles in promoting people to live together in society, awareness of roles in promoting people to live together in society, relationship with the community, self-efficacy were high and support from Sangka community was at moderate level.

2) Roles of monks in Nakhon Pathom Buddhist council in promoting people to live together in society classified by level of dhamma study, teaching experience, educational level, title of Sangka community were different at statistical significance of .05. On the other hand, age of ordination was not significantly different in promoting people to live together in society.

3) Self-efficacy, awareness of roles in promoting people to live together in society, relationship with the community, and support from Sangka community, were positively related with roles of monks in Nakhon Pathom Buddhist council in promoting people to live together in society at progressively statistical level of .01.

Keywords: 1. Roles 2. Live together in society 3. People 4. Monks 5. Sangka community 6. Nakhon Pathom

บทนำ

บทบาทของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนามีหลากหลายบทบาท มีทั้งบทบาท ผู้นำทางศาสนา สังคม การศึกษา และวัฒนธรรม เป็นต้น แต่บทบาทอย่างหนึ่งที่พระสงฆ์ จะละเลยมิได้นั้นคือ การปกป้องพระพุทธศาสนา เพราะสังคมไทยในปัจจุบันนี้ มีความทันสมัยในเรื่องของเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของโลกที่รวดเร็วมาก ทำให้การใช้ชีวิตของคนไทยเต็มไปด้วยความรีบร้อนแข่งขันกันในทุก ๆ เรื่อง ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางทั้งบวกและลบ กล่าวคือ ในทางบวกจะก่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุและเทคโนโลยี ความทันสมัย แต่ในขณะเดียวกันผลในทางลบก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น ความเครียด การใช้ความรุนแรงทำร่างกายซึ่งกันและกัน การขาดความสามัคคีปรองดอง ไม่มีน้ำใจไมตรีต่อกัน ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การคัดโกงกัน ไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน เป็นต้น จึงเป็นเหตุทำให้สังคมไทยเกิดความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม และจริยธรรม ทำให้ผู้คนห่างเหินจากศาสนา ขาดการศึกษาและการอบรมแนะนำสั่งสอนที่ดีด้านจิตใจ เป็นปัญหาการอยู่ร่วมกันในสังคม พระราชมุนี (ป.อ. ปยุตโต, 2527:34) กล่าวว่าพระพุทธศาสนาในประเทศไทยมีวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางของสังคมและเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้แทนของวัดที่คอยชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติตนของพุทธมามกะให้ไปในทางที่ดี เพื่อก่อให้เกิดความศรัทธาเชื่อถือ ว่า พระสงฆ์เป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่างๆ เหนือกว่าประชาชนทั่วไปซึ่งสามารถให้คำปรึกษาแก่ประชาชนที่มาขอคำปรึกษาได้ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนาและยอมรับถึงความสามารถของพระสงฆ์ตลอดมา วัดเป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชนในชุมชน ส่วนพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของวัดมีบทบาทหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอันเป็นรากแก่นของพระพุทธศาสนา และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แนะนำอบรมสั่งสอน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชน ให้การสาธารณสงเคราะห์ และการส่งเสริมการดำเนินชีวิตประจำวัน สิ่งเหล่านี้ก็กลายเป็นที่รวมจิตใจของประชาชนเป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพเชื่อถือและร่วมมือ พระสงฆ์และประชาชนในชุมชน มีส่วนเกี่ยวเนื่องกันในการสงเคราะห์เกื้อกูลกันมาแต่ครั้งอดีตกาลของไทยโดยจะเห็นได้ว่าบทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมสั่งสอนให้ประชาชนมีความรู้เป็นบทบาทที่สำคัญอย่างหนึ่งในการขัดเกลาพฤติกรรมและจิตใจให้ประชาชนมีความรู้ที่สามารถประกอบสัมมาอาชีพได้ และเป็นคนดีของสังคมด้วย จุดแข็งอย่างหนึ่งของสังคมไทย คือ การมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติและได้รับการยอมรับโดยพลตินัยว่า ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา จากข้อมูลของ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2558:6) พบว่า ในประเทศไทยนั้น มีวัดทั้งหมด จำนวน 33, 902 แห่ง และในจังหวัดนครปฐมเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีพระสงฆ์เป็นจำนวนมาก มีพระสงฆ์ระดับ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส รักษาการแทนเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมนั้น มีอยู่ 7 อำเภอ ประกอบไปด้วย 221 วัด ซึ่งมีพระสงฆ์ทั้งหมด 4,152 รูป จังหวัดนครปฐมเป็นสถานที่แรกในประเทศไทย ที่พระธรรมทูต สายที่ 8 คือ พระโสณะและพระอุตตระเป็นหัวหน้าคณะผู้นำพระพุทธศาสนาสู่สุวรรณภูมิจากประเทศอินเดียได้นำพระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาจนถึงปัจจุบัน นับได้ว่าจังหวัดนครปฐม เป็นเมืองแห่งธรรมและมีวัดที่สำคัญ เช่น วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร วัดพระประโทนเจดีย์วรวิหาร วัดไร่ขิง และวัดเสนาหา เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัย ในฐานะเป็นพระสงฆ์จึงสนใจศึกษาบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ว่า พระสงฆ์ที่มี อายุพรรษา ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน สัมพันธภาพกับชุมชน และแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ ต่างกัน จะมีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน แตกต่างกันหรือไม่ อีกทั้งความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน สัมพันธภาพกับชุมชน แรงสนับสนุนจาก คณะสงฆ์ มีความสัมพันธ์บทบาทการส่งเสริมพฤติกรรม

การอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ของพระสงฆ์เขต การปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมหรือไม่ อย่างไร และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและกำหนดกรอบแนวคิดที่จะทำการวิจัยออกเป็น 2 ด้าน คือด้านการอบรมสั่งสอน และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำประโยชน์จากผลการศึกษาที่ได้มาพัฒนาบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ให้มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม
2. ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มี อายุพรรษา ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ แตกต่างกัน
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน สัมพันธภาพกับชุมชนแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์และบทบาท การส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมเป็นหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of analysis) ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วยพระสงฆ์ระดับ เจ้าอาวาส รักษาการแทนเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสงฆ์ที่มีพรรษาดั้งแต่ 5 พรรษาขึ้นไป จำนวน 1,156 รูป ในปี พ.ศ. 2558 (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม, 2558)

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วยพระสงฆ์ระดับ เจ้าอาวาส รักษาการแทนเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสงฆ์ที่มีพรรษาดั้งแต่ 5 พรรษาขึ้นไป จำนวน 298 รูป โดยคำนวณจากสูตรยามาเน่ (Yamane 1967:886, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543:285) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 และสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนประชากรแต่ละอำเภอ

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ตัวแปรต้น

ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่

1. อายุพรรษา
2. ระดับการศึกษาแผนกธรรม
3. ระดับการศึกษาแผนกสามัญ

4. ประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา

5. ตำแหน่งทางคณะสงฆ์

ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน

ตอนที่ 2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน
2. ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน
3. สัมพันธภาพกับชุมชน
4. แรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์
5. บทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ที่ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุพรรษา ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา และตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ลักษณะคำถามเป็นแบบกำหนดตัวเลือกจำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือตามนิยามศัพท์และการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 12 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก ข้อความที่แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน จะได้คะแนนจาก 1 ถึง 5 สำหรับคำตอบน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุดตามลำดับผู้ที่ได้คะแนนมากจะมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของเบสต์ (Best, 1981:179-182)

ส่วนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาตามนิยามศัพท์และการทบทวนวรรณกรรม มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 15 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก ข้อความที่แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนจะได้คะแนนจาก 1 ถึง 5 สำหรับคำตอบน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุดตามลำดับ ผู้ที่ได้คะแนนมากจะมีความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของเบสต์ (Best, 1981:179-182)

ส่วนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับชุมชน ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาตามนิยามศัพท์และการทบทวนวรรณกรรม มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 14 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก ข้อความที่แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีสัมพันธภาพกับชุมชนจะได้คะแนนจาก 1 ถึง 5 สำหรับคำตอบน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุดตามลำดับ ผู้ที่ได้คะแนนมากจะมีสัมพันธภาพกับชุมชน สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับความสัมพันธ์ภาพกับชุมชนผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981:179-182)

ส่วนที่ 5 สอบถามเกี่ยวกับแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาตามนิยามศัพท์และการทบทวนวรรณกรรม มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 16 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก ข้อความที่แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามได้รับแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ จะได้คะแนนจาก 1 ถึง 5 สำหรับคำตอบน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุดตามลำดับผู้ที่ได้คะแนนมากจะได้รับแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981:179-182)

ส่วนที่ 6 สอบถามเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนผู้วิจัยสร้างและพัฒนาตามนิยามศัพท์และการทบทวนวรรณกรรม มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 46 ข้อแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านการอบรมสั่งสอน
2. ด้านสาธารณะสงเคราะห์

ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก ข้อความที่แสดงถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน จะได้คะแนนจาก 1 ถึง 5 สำหรับคำตอบน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุดตามลำดับ ผู้ที่ได้คะแนนมากจะเป็นผู้ที่มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981:179-182)

5. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการสร้างและพัฒนาเครื่องมือโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างนิยามศัพท์และแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ที่เกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน สัมพันธภาพกับชุมชน แรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ และบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน (2) สร้างข้อคำถามของแบบสอบถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมตามนิยามศัพท์ของตัวแปร (3) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความชัดเจน ความครบถ้วนของเนื้อหาและการใช้ภาษาของแบบสอบถามโดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ของการวิจัย โดยวิธีการ IOC (Index of Item Objective Congruence) นำผลคะแนนที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณหาค่า IOC เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ข้อคำถามทั้งหมด 123 ข้อ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-out) (4) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับพระสงฆ์ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัย จำนวน 30 รูป (5) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้ 1) แบบสอบถามความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .959

2) แบบสอบถามความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมกรอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .934 3) แบบสอบถามสัมพันธภาพกับชุมชน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .967 4) แบบสอบถามแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .981 และ 5) แบบสอบถามบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมกรอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .981

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ (1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังเจ้าคณะจังหวัดนครปฐมทั้งฝ่ายมหานิกายและฝ่ายธรรมยุต เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ที่มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมกรอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนโดยใช้แบบสอบถาม (2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการพัฒนา และปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยก่อนเริ่มเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอน และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน (3) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 298 ฉบับได้แบบสอบถามที่พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมตอบแล้วครบถ้วน สมบูรณ์จำนวน 298 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำข้อมูลที่ได้มาจัดระเบียบลงรหัส และทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุพรรษา ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกสามัญประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ โดยการใช้ความถี่ และร้อยละ (0%) (2) การวิเคราะห์ระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมกรอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน สัมพันธภาพกับชุมชน แรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ และบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมกรอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (3) การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมกรอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาแผนกธรรม ประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา และตำแหน่งทางคณะสงฆ์ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) (4) การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมกรอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุพรรษา ระดับการศึกษาแผนกสามัญ โดยใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) (5) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ บทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมกรอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมกรอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน สัมพันธภาพกับชุมชน และแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ โดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 298 รูป พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอายุพรรษาระหว่าง 5 ถึง 10 พรรษา จำนวน 159 รูป คิดเป็นร้อยละ 53.3 ระดับการศึกษาแผนกธรรม ไม่เป็นเปรียญธรรมจำนวน 216 รูป คิดเป็นร้อยละ 72.5 ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ต่ำกว่าปริญญาตรี 180 รูป คิดเป็นร้อยละ 60.4

ประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา ไม่มีประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา จำนวน 151 รูป คิดเป็นร้อยละ 50.7 ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ไม่เป็นพระสังฆาธิการ จำนวน 233 รูป คิดเป็นร้อยละ 78.2

2. การวิเคราะห์ระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน สัมพันธภาพกับชุมชน แรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ และบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม พบว่า ความตระหนักถึง บทบาทการส่งเสริมพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน บทบาทการส่งเสริมพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันในสังคม แก่ประชาชน สัมพันธภาพกับชุมชน และความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$, $\bar{X}=3.70$, $\bar{X}=3.65$, $\bar{X}=3.62$ ตามลำดับ) และแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.36$)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์ เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา แผนกธรรม ประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา และตำแหน่งทางคณะสงฆ์ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) มีรายละเอียดดังนี้

3.1 พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมที่ต่างกันมีบทบาท การส่งเสริมพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนแตกต่างกัน โดยพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัด นครปฐมที่เป็นเปรียญธรรม ($\bar{X}=3.91$) มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน มากกว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่ไม่เป็นเปรียญธรรม ($\bar{X}=3.62$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาต่างกันมี บทบาทการส่งเสริมพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนแตกต่างกัน โดยพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดนครปฐมที่มีประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา ($\bar{X}=3.86$) มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันใน สังคมแก่ประชาชน มากกว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่ไม่มีประสบการณ์การสอนใน สถานศึกษา ($\bar{X}=3.54$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกันมีบทบาทการ ส่งเสริมพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนแตกต่างกัน โดยพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ($\bar{X}=4.00$) มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน มากกว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่ไม่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ($\bar{X}=3.62$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุพรรษา ระดับการศึกษาแผนกสามัญ โดยใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และถ้าหากพบความ แตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุพรรษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2.649	1.324	2.290
ภายในกลุ่ม	295	170.606	.578	
รวม	297	173.255		

จากตารางที่ 1 พบว่าพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ที่มีอายุพรรษา ต่างกัน มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษาแผนกสามัญ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	8.261	4.130	7.385*
ภายในกลุ่ม	295	164.994	.559	

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญต่างกัน มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญต่างกัน ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

ระดับการศึกษาแผนกสามัญ	ต่ำกว่าปริญญาตรี ($\bar{X}=3.57$)	ปริญญาตรี ($\bar{X}=3.83$)	สูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{X}=4.00$)
ต่ำกว่าปริญญาตรี ($\bar{X}=3.57$)	-		
ปริญญาตรี ($\bar{X}=3.83$)		-	
สูงกว่าปริญญาตรี	.2533		-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญที่ต่างกัน มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนสูงกว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญต่ำกว่าปริญญาตรี ($\bar{X}=4.00$ และ $\bar{X}=3.57$ ตามลำดับ) ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

5. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ บทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน สัมพันธภาพกับชุมชน และแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน (X_1) ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน (X_2) สัมพันธภาพกับชุมชน (X_3) แรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ (X_4) และบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน (Y)

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	Y
X_1	1.000				
X_2	.782**	1.000			
X_3	.786**	.698**	1.000		
X_4	.626**	.514**	.704**	1.000	
Y					

**อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน (X_1) ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน (X_2) สัมพันธภาพกับชุมชน (X_3) แรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ (X_4) กับบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน (Y) พบว่า มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.741, .729, .823$, และ $.715$ ตามลำดับ) โดยที่สัมพันธภาพกับชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน มากที่สุด ($r=.823$)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม พบว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$) แสดงว่าพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมรับรู้ว่าคุณธรรมและศีลธรรมในบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ที่ควรปฏิบัติต่อประชาชนในชุมชน มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จ โดยไม่เกิดความวิตกกังวล และพระสงฆ์บางรูปก็บวชมาหลายพรรษาได้มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน หลักธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาทั้งนักธรรมและภาษาบาลีเป็นอย่างดี ก็จะแสดงความสามารถของตนเองออกมาด้วยการเทศนาธรรม การแนะนำสั่งสอน และการอบรม เป็นต้น ประกอบกับพระสงฆ์บางรูปนอกจากได้ศึกษานักธรรมและภาษาบาลีแล้ว และยังได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในทางฝ่ายโลกอีกด้วยเมื่อพระสงฆ์มีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนสูง จึงทำให้พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม มีความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเองที่จะส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนให้ปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ดังจะเห็นได้จากการตอบแบบสอบถามเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เช่น ข้อที่ 12 ว่า ท่านมีความมุ่งมั่นส่งเสริมให้ประชาชนเสียสละสิ่งของช่วยเหลือผู้อื่นในยามทุกข์ยากได้ ($\bar{X}=3.70$) ข้อที่ 3 ว่า ท่านมีความมุ่งมั่นในการอบรมสั่งสอนให้ประชาชนพูดจาสุภาพต่อผู้อื่นได้ ($\bar{X}=3.69$) ข้อที่ 1 ว่า ท่านเชื่อว่าท่านมีความรู้ที่จะอบรมสั่งสอนให้ประชาชนเสียสละสิ่งของในการให้ทานได้ ($\bar{X}=3.67$) ทั้งนี้เนื่องมาจากพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมท่านมีความมุ่งมั่นและเชื่อว่าตนเองมีความรู้ความสามารถ

ในการที่จะอบรมสั่งสอนให้ประชาชนทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น โดยมีความเชื่อว่าตนเองมีความสามารถในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสอนประจันต์ เสียงเย็น (2548:115) ได้ศึกษา การปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของพระสังฆาธิการในจังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดมุกดาหาร มีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การวิเคราะห์ระดับความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการณ์อยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน พบว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมมีความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการณ์อยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) แสดงว่าพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมได้ตระหนักถึงบทบาทของตนเองและเห็นความสำคัญในบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ที่ควรปฏิบัติต่อประชาชนให้มีชีวิตที่ดีและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสุข ดังนั้น พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมจึงได้มีความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการณ์อยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ดังปรากฏรายละเอียดในแบบสอบถามเป็นรายข้อ พบว่า ทั้ง 15 ข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เช่น ข้อที่ 5 ว่า ท่านมีความตั้งใจจะอบรมสั่งสอนเพื่อให้ประชาชนช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ($\bar{X} = 3.96$) ข้อที่ 14 ว่า ท่านเห็นความสำคัญในบทบาทของการส่งเสริมให้ประชาชนประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ($\bar{X} = 3.91$) ข้อที่ 10 ว่า ท่านสำนึกอยู่เสมอว่าท่านจะต้องมีส่วนในการส่งเสริมพฤติกรรมการณ์อยู่ร่วมกันในสังคมตามหลักสังคหวัตถุ 4 แก่ประชาชน ($\bar{X} = 3.82$) ทั้งนี้เนื่องมาจากพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมมีความตั้งใจเห็นความสำคัญในบทบาทของตนและเกิดความตระหนักถึงภาระหน้าที่ของ พระสงฆ์ที่ควรสงเคราะห์ประชาชน เช่น การเทศน์ การอบรมสั่งสอนประชาชน ทั้งในด้านหลักธรรม ตลอดจนมีส่วนในการส่งเสริมให้ประชาชนประกอบสัมมาอาชีพในทางที่สุจริต ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาอดิเรก สีตวานุกูล (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา พฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ผลการวิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมาก

3. การวิเคราะห์ระดับสัมพันธภาพกับชุมชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมพบว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมมีสัมพันธภาพกับชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) แสดงว่าพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมมีสัมพันธภาพกับชุมชนเป็นอย่างดี เพราะชุมชนในจังหวัดนครปฐมเป็นเมืองวัด มีวัดใกล้ชุมชน มีกิจกรรมทำร่วมกับวัด โดยการแสดงออกทั้งทางกายและจิตใจอันส่งผลให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันเพราะเมื่อพระสงฆ์มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับประชาชนแล้ว ประชาชนย่อมให้ความไว้วางใจ มีความศรัทธาในตัวพระสงฆ์ เกิดความนับถือ รักใคร่ ชอบพอ มีความร่วมมือที่ดีต่อกัน ทำให้อยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างมีความสุข ดังที่ พจนน เพชรบุรณ (2522:8) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์นั้นเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความพอใจรักใคร่ต่อกันอยากร่วมมือช่วยเหลือ และสนับสนุนซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ รวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน ดังปรากฏรายละเอียดในแบบสอบถามเป็นรายข้อ พบว่า ทั้ง 14 ข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เช่น ข้อที่ 11 ว่า ท่านเป็นที่ยอมรับนับถือจากประชาชนในชุมชนด้านทำกิจวัตรประจำวัน เช่น การออกบิณฑบาตทุกเช้า การทำวัตรเช้า-เย็น เป็นต้น ($\bar{X} = 3.83$) สามารถปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.80$) มีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนในการส่งเสริมให้ประชาชนมีवासสุภาพอ่อนหวาน ($\bar{X} = 3.70$) ทั้งนี้เนื่องมาจากพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมมีสัมพันธภาพกับชุมชนมีชีวิตผูกพันอยู่กับชุมชน ความผูกพันนี้มิได้มีกำหนดไว้ในฝ่ายวินยอย่างเดียวนั้น แม้ในทางธรรมพระพุทธเจ้าก็ทรงตรัสสอนและเตือนพระสงฆ์ให้ระลึกลู่เสมอเพื่อให้เกิดความสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่และความรู้สึกรับผิดชอบของตน ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาชาคริต บำเพ็ญ

(2549:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานในเครือข่ายองค์การพระผู้นำพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ของพระสงฆ์ นักพัฒนา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นพระสงฆ์ในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 162 รูป ผลการศึกษาพบว่า ในส่วนของตัวแปรสัมพันธ์ภาพของพระสงฆ์นักพัฒนาอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงทำให้พระสงฆ์เขต การปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับชุมชนอยู่ในระดับมาก

4. การวิเคราะห์ระดับแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม พบว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมมีแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) แสดงว่าพระสงฆ์ระดับเจ้าคณะผู้ปกครองในจังหวัดนครปฐม มีบทบาทหน้าที่หลายอย่างที่จะต้องรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก ทั้งด้านการบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัดดูแลพระสงฆ์สามเณรภายในวัดที่อาศัยอยู่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ตาม พระธรรมวินัย กฎ ข้อบังคับ คำสั่งของมหาเถรสมาคม อีกทั้งด้านการ ศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ เป็นต้น ดังนั้น คณะสงฆ์พระเถระผู้ใหญ่ที่มี บทบาทหน้าที่ในการให้การดูแลสนับสนุนพระสงฆ์ในการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนปฏิบัติ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านจะพบว่า ในด้านการสนับสนุนด้าน วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งของและปัจจัยจาก คณะสงฆ์ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาศุภณัฐ ลอมโฮม (2549: 125) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การให้การ ปรีกษาแนะนำชุมชนของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ในส่วนของตัวแปรการได้รับการ สนับสนุนการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามอายุพรรษา ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา และตำแหน่งทางคณะสงฆ์

2.1 จากสมมติฐานในการวิจัยข้อ 1 ที่ ว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีอายุ พรรษา ต่างกัน มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน แตกต่างกันผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายว่า การเข้ามาบวชในบวรพระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมทุกรูป ทางเจ้าคณะผู้ปกครองพระเถระผู้ใหญ่ ก็จะปลูกฝังให้มีชีวิต ความเป็นอยู่แบบสมณะ มกน้อย มีความสามัคคีกันในหมู่คณะ ให้ศึกษาเล่าเรียนนันทกรรมและภาษาบาลี ซึ่งเป็นหลักธรรม คำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนา เมื่อพระสงฆ์ศึกษาเล่าเรียน ประพฤติปฏิบัติ จนเกิดความชำนาญ จึงได้นำหลักธรรม คำสั่งสอนที่ได้ศึกษาเล่าเรียน นำไปเผยแผ่แก่ประชาชนดังนั้น อายุพรรษาของพระสงฆ์จึงไม่มีผลทำให้พระสงฆ์มีบทบาท การส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระมหา ชุมพร วรรณภาพ (2556: 86) พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีอายุต่างกันมีบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพ ชีวิตของประชาชนไม่แตกต่างกัน

2.2 จากสมมติฐานในการวิจัยข้อ 2 ที่ว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับ การศึกษาแผนกธรรมต่างกัน มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันใน สังคมแก่ประชาชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพระสงฆ์เขต การปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมที่เป็นเปรียญธรรม ($\bar{X} = 3.91$) มีบทบาทการ ส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนมากกว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่ไม่

เป็นเปรียญธรรม ($\bar{X} = 3.62$) อธิบายได้ว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่เป็นเปรียญธรรมมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนสูงด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระสงฆ์ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนภาษาบาลีอันเป็นรากเหง้าของพระพุทธศาสนาย่อมมีความแตกฉาน มีความรอบรู้ทั้งอรรถและพยัญชนะมีความเชื่อมั่นกล้าตัดสินใจที่จะแสดงออกตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และมีความถนัดในเรื่องของการเทศน์ การอบรม และการบรรยายธรรม เข้าใจหลักธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนามากขึ้น การที่จะอบรมสั่งสอนและสงเคราะห์ประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ และเข้าใจได้ดีกว่าพระสงฆ์ผู้ที่ไม่เป็นเปรียญธรรม จึงทำให้พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมแตกต่างกัน มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมนตรี ยางธิสาร (2546:78) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของครูพระสอนศีลธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูพระสอนศีลธรรมที่มีระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีต่างกัน มีการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 จากสมมติฐานในการวิจัยข้อ 3 ที่ว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญ ต่างกัน มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = 4.00$) และพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.83$) มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนมากกว่าพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญต่ำกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.57$) นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญสูงกว่าปริญญาตรีโดยมากจะมีอายุและพรรษามากมีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถและเทคนิคหลากหลาย เชื่อมมั่นในประสิทธิภาพแห่งตนในการแสดงออกด้วยทักษะการสื่อสารที่ชำนาญ มีความผูกพันกับชุมชนเป็นที่ยอมรับจากประชาชนในชุมชน และพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญปริญญาตรีส่วนใหญ่กล้าคิดกล้าแสดงออก เพราะมีความรู้ในด้านคุณวุฒิ เป็นที่ยอมรับจากคณะสงฆ์ จึงมีโอกาสร่วมงานกับพระเถระผู้ใหญ่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น การอบรมสั่งสอน การเทศน์ การบรรยายธรรม และการสอนในสถานศึกษา มากกว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งอาจจะมีการเฝ้าเรียนอยู่ ดังนั้น พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญต่างกัน มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาชาคริต บำเพ็ญ (2549:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานในเครือข่ายองค์การพระผู้นำพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ของพระสงฆ์นักพัฒนา พบว่า พระสงฆ์นักพัฒนาที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานในเครือข่ายองค์การพระผู้นำพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 จากสมมติฐานในการวิจัยข้อ 4 ที่ว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา ต่างกัน มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

โดยพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.86$) มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนมากกว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่ไม่มีประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.54$) อธิบายได้ว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาได้ฝึกหัดการสอนในสถานศึกษามีความรู้ มีแนวทาง กล้าแสดงออก มีทักษะในการสอนและมีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น จนเกิดความชำนาญส่งผลให้เกิดความมั่นใจ มีความกล้าที่จะส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน อีกทั้งพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาได้มีเวทีในการฝึกประสบการณ์การสอน ย่อมได้รับความรู้และโอกาสเพิ่มเติมมากขึ้น และยังมีโอกาสได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาสื่อการเรียนการสอนมากขึ้นด้วย จึงทำให้พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนสูงกว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่ไม่มีประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอดิเรก สัตวานุกูล (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา พฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ผลการวิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ พระมนตรี ยางธิสาร (2546:79) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของครูพระสอนศีลธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูพระสอนศีลธรรม ที่มีประสบการณ์ในการสอน ต่างกันมีการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 จากสมมติฐานในการวิจัยข้อ 5 ที่ว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ต่างกัน มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่เป็นพระ สังฆาธิการ ($\bar{X} = 4.00$) มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนมากกว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่ไม่เป็นพระสังฆาธิการ ($\bar{X} = 3.62$) อธิบายได้ว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่เป็นพระสังฆาธิการ ส่วนมากจะเป็นพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ในการเทศนาสั่งสอน แนะนำ ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันของประชาชนให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขโดยตรง อีกทั้งประชาชนได้ให้ความเคารพศรัทธาเลื่อมใสต่อพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ในระดับเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส และนอกจากนี้ประชาชนก็มีความเชื่อมั่นในความรู้ของพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส และรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส มากกว่าพระสงฆ์ทั่วไปอีกด้วยจึงทำให้พระสงฆ์ เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่เป็นพระสังฆาธิการ มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนมากกว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่ไม่เป็นพระสังฆาธิการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาศุภณัฐ ลอมโฮม (2549:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการให้การปรึกษาแนะนำชุมชนของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐมที่มีตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์แตกต่างกัน มีการให้การปรึกษาแนะนำชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน สัมพันธภาพกับชุมชน และแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ และ

บทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม โดยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

3.1 สัมพันธภาพกับชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.823$) สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมมีสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน ก็จะมีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนได้มากด้วย ทั้งนี้เนื่องมาจาก พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม มีสัมพันธภาพกับชุมชนอันดี ทั้งทางกายและจิตใจ อันส่งผลให้เกิดความเข้าใจระหว่างกัน เพราะเมื่อพระสงฆ์มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับประชาชนแล้ว ประชาชนย่อมให้ความไว้วางใจ มีความศรัทธาแก่พระสงฆ์ เกิดความเคารพนับถือ รักใคร่ ชอบพอ มีความร่วมมือที่ดีต่อกัน ทำให้พระสงฆ์ได้สร้างบทบาทของตนต่อชุมชนในทางสร้างสรรค์ ในฐานะผู้นำ ทางสติปัญญา ดังที่ พระมหาประยูร ปยุตโต (2513:10) ได้กล่าวว่า อันที่จริงภารกิจในการสงเคราะห์ ชุมชน ในด้านสติปัญญาหรือจิตใจนั้น ว่าตามอุดมคติของพุทธศาสนาแล้ว ไม่ได้หมายเอาหน้าที่ที่เกิดจากข้อผูกพันในการตอบแทน แต่หมายถึงหน้าที่ที่เกิดจากคุณธรรม คือความกรุณาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ให้มีชีวิตที่ปลอดโปร่งเป็นสุข หน้าที่ทางสังคมของพระสงฆ์เกิดขึ้นเพราะความผูกพันในด้านความเป็นอยู่นี้เป็นสำคัญส่วนหนึ่ง นอกจากนั้น เมื่อกล่าวในแง่คุณธรรม พระสงฆ์ย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ด้วยอาศัยเมตตาและกรุณาธรรมของตน พระพุทธเจ้าตรัสสอนหน้าที่นี้ ตั้งแต่ทรงเริ่มประกาศพระศาสนาทีเดียว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาชุมพร วรรณภาพ (2556:90) ที่พบว่า สัมพันธภาพกับชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนของพระสังฆาธิการในจังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.736$)

3.2 ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.741$) ทั้งนี้อธิบายได้ว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนมากก็จะมีแนวโน้มที่ปฏิบัติศาสนกิจทางพระศาสนาในบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนให้ปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 มาก ทั้งนี้เพราะความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนนั้นมีผลต่อการกระทำของบุคคล ดังแนวคิดของแบนดูรา (Bandura 1997, อ้างถึงใน พระมหาสอนประจันต์ เสียงเย็น 2548 :124) ที่สรุปไว้ว่า การตระหนักถึงความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนมีผลต่อการกระทำของบุคคล โดยบุคคลสองคนจะมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนแตกต่างกัน ในคนเดียวกันก็เช่นกัน ถ้าตระหนักถึงความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนแตกต่างกัน ก็อาจแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันได้ ประสิทธิภาพของคนเรานั้นไม่ตายตัว สามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ สิ่งที่กำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออกจึงขึ้นอยู่กับ การตระหนักถึงความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนต่อสถานการณ์นั้น ๆ ถ้าบุคคลมีความเชื่อว่าตนมีประสิทธิภาพ จะแสดงประสิทธิภาพนั้นออกมา และจะมีความอดทน ไม่ท้อถอยและจะประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และมีการปฏิบัติตามบทบาทของตนอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาประสิทธิ์ สระทอง (2548:109) ที่พบว่า ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการพัฒนาชีวิตประชาชนของพระสงฆ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.882$)

3.3 ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.729$) สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อพระสงฆ์มีความตระหนักถึงบทบาทของพระสงฆ์มากก็ส่งผลต่อบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนได้มากขึ้น เพราะท่านเห็นความสำคัญในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความตั้งใจมีความรับผิดชอบและสำนึกอยู่เสมอว่าจะต้องมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่

ประชาชน ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ได้ตระหนักถึงบทบาทของพระสงฆ์อยู่ในระดับมาก ดังที่ เสน่ห์ พบพาน (2528:14) ได้สรุปความตระหนักว่า เป็นการแสดงออกมาซึ่งความรู้สึก ความสำนึก ความคิดเห็นหรือการรับรู้ต่อเหตุการณ์หนึ่ง ด้วยการพูด การเขียนหรืออื่นๆ โดยอาศัยระยะเวลาหรือประสบการณ์ หรือสภาพแวดล้อมในสังคมเป็นสิ่งที่ช่วยในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมนั้น ๆ คือเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นจึงเกิดความตระหนัก ดังนั้น การที่พระสงฆ์มีความตระหนักมาก ก็จะส่งผลให้พระสงฆ์ได้มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนมากขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอดิเรก สีตวานุกูล (2551:123) ที่พบว่า ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.504$)

3.4 แรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.715$) สามารถอธิบายได้ว่า พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมได้รับแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ในด้านอารมณ์ ด้านข้อมูลข่าวสารและด้านวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งของและปัจจัยมากก็จะส่งผลต่อบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนสูงขึ้น เพราะเมื่อพระสงฆ์ได้รับการสนับสนุนสิ่งเหล่านี้แล้ว ก็จะเป็นการเสริมแรงเพิ่มความมั่นใจ มีกำลังใจรู้สึกภูมิใจ ภาคภูมิใจ และมีความเพียรพยายามเพิ่มมากขึ้น การได้รับการยกย่องและเห็นคุณค่าและการสนับสนุนด้านต่าง ๆ มีผลทำให้พระสงฆ์สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับของพระมหาชาคริต บำเพ็ญ (2549:114) ที่พบว่า การสนับสนุนด้านทุนทรัพย์ วัสดุ อุปกรณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานในเครือข่ายองค์การพระผู้นำพัฒนาแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01($r=.832$) ดังนั้น การที่พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม หากได้รับแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ ในด้านอารมณ์ ด้านข้อมูลข่าวสารและด้านวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งของและปัจจัยอย่างพอเพียงแล้ว ก็จะทำให้พระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมที่มีบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนให้ปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสังเกตพฤติกรรมและสัมภาษณ์แบบเจาะลึกหรือเฉพาะกรณี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมนั้น อาจมีวิธีการที่แตกต่างกันไป เพื่อจะได้รู้แนวทางและวิธีการปฏิบัติของพระสงฆ์แต่ละรูปให้ได้ดียิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาตัวแปรที่เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาตัวอื่น เช่น มงคลสูตรพรหมวิหาร ปฏิรูปเทส อปริหานิยธรรม เป็นต้น และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชนของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ซึ่งแตกต่างจากที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เช่น ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา แรงสนับสนุนจากประชาชน แรงสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการส่งเสริมพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่ประชาชน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดอื่นๆ เช่น พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พระธรรมทูต พระธรรมจาริก พระนักศึกษา และสามเณร เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายและครอบคลุมกลุ่มประชากรที่มีหน้าที่ในการเป็นผู้นำส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชน เพื่อที่จะนำผลวิจัยไปประเมินปรับปรุงข้อดีข้อเสียอย่างเหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- พจน์ เพชรบุรณิน. (2522). **การสร้างสัมพันธภาพและกำลังขวัญของบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: สรรพกรสาสน์.
- พระมนตรี ยางธิสาร. (2546). “ความคิดเห็นของครูพระสอนศีลธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน เขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระมหาชาคริต บำเพ็ญ. (2549). “ การปฏิบัติงานในเครือข่ายองค์การพระผู้นำพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ของพระสงฆ์นักพัฒนา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาชุมพร วรรณภาพ. (2556). “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต. (2513). “**บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน.**” ในบันทึกการสัมมนา เรื่องพุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน, 8-46. จัดโดยพุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมกับสยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์, 9-11 สิงหาคม 2512. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- พระมหาประสิทธิ์ สระทอง. (2548). “ บทบาทการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของพระสงฆ์ ในอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาศุภณัฐ ลอมโสม. (2549). “การให้การปรึกษาแนะนำชุมชนของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาสอนประจันทร์ เสียงเย็น. (2548). “การปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของ พระสงฆ์ในจังหวัดมุกดาหาร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาอดิเรก สัตวราญกุล. (2551). “ พฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียน ปฏิบัติตามหลักศีล 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระราชมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2527). **พระพุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: สยามสมาคม.
- เสน่ห์ พบพาน. (2528). “ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชน อำเภอนครหลวง : ศึกษากรณีกิจการอุตสาหกรรมในเขตเกษตรกรรม.” วิทยานิพนธ์ สังคมศาสตรมหาวิทยาลั สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2558). **ข้อมูลพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา ประจำปี 2558** ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ.

ภาษาต่างประเทศ

- Best, W. (1981). **Research in Education**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.